

subjektiviteta in neodvisnost od državne administracije. Poenostavljenje uprave je nujno potrebno, pri čemer bo tudi upoštevati pravno varnost državljanov napram interesom zavoda.

Šesti odsek za finančno pravo je razpravljal o fondih za izravnanje ter ugotovil, da so bili potrebni samo v prehodni dobi. Pri definitivni ureditvi financ samoupravnih teles je ugotoviti njihove naloge in jih spraviti v sklad z dohodki. Odbor se je izrekel za reformo kazenskega postopka v dohodarstvenih stvareh po načelih modernega kazenskega prava in postopka, torej za obtožbo, javnost razprave, svobodno ocenjevanje dokazov in podobno. V senatih takih kazenskih sodišč bi morali sodelovati finančni pravniki. Odsek se je tudi izjavil za reformo pristojbinskega prava in za nov zakon, ki naj bo sestavljen sistematično in ne po abecedi in kolikor mogoče enostavno. Takse naj bodo izražene v procentih.

Kongres je bil spopolnjen tudi z raznimi družabnimi prireditvami.

Dr. J. Žirovnik.

Književna poročila.

Dr. Pavlović Toma: Osnovi meničnog prava i komentar novog meničnog zakona sa odnosnim zakonima i uredbama. »Urania«, Novi Sad, 494 strani, cena nevezani knjigi 100 Din, vezani 120 Din.

Dočim imamo k novemu meničnemu zakonu že celo vrsto komentarjev in tudi nekaj sistemov, vsebuje Pavlovićeva knjiga sistem (občni del, 108 str.) in komentar (320 str.). Dodani so kot III. del »osnovi postopka u meničnim stvarima« s komentarjem §§ 643—654 novega zakona o civilnem spornem postopanju in uredbe o protestnih registrih in praznikih, zakon o dopolnitvi § 109 m. z. in § 28 č. z. in obširno stvarno kazalo.

Pisatelj je občni del namenil kot učbenik onim, »koi nemaju ni osnovna znanja iz meničnog prava« in vzel vanj toliko, kolikor misli, »da je potrebno za onog, koji dotle nije poznavao osnove meničnog prava, da bi mogao razumeti razlaganja u komentaru«. »Upotreba komentara«, pravi pisatelj dalje, »pretpostavlja dakle, da je čitalac ili proučio opšti deo ove knjige ili da poznaje inače koji raniji menični zakon, u glavnom pretpostavlja, da ga sudija, javni beležnik ili advokat upotrebljava.« Ker pripadniki teh poklicev poznajo dosedanje menične zakone in eden ali drugi sistem meničnega prava, je s tem prav za prav rečeno, da delitev ni bila potrebna, tem bolj, ker pisatelj sam priznava, da se ni mogel izogniti pozivanju poedinih mest občnega dela v komentaru in obratno.

Ker je težko reči, kateri način razporeditve snovi meničnega prava je najboljši, ni da bi prigovarjal sistemu občnega dela, vendar je nekam čudno, da so prigovori za indosamentom, pa pred obliko, sestavinami in vsebino menice, akceptom, avalom; da je menična zaveza obdelana za indosamentom in akceptom, pa pred avalom in intervencijo, indosament pred izdajo temeljne menice; da je protest za menično-pravnimi dejanji, ta pa pred avalom in intervencijo itd. Priznati pa je treba, da je pisatelj snov po sistemu, ki si ga je začrtal, obdelal prav spretno.

V komentarju so pri vsakem paragrafu na kraju, za razlago, navedene odločbe avstrijskega, češkega in madjarskega vrhovnega sodišča in stola sedmorice, kolikor so po pisateljevem mnenju še uporabljive z ozirom na naš novi menični zakon. Pri izberih sodb bi bila po mojem mnenju potrebna večja kritičnost; pisatelj neredko navaja nasprotujoče si razsodbe — to seveda nikakor ni krivo —, ne da bi vedno zavzel odločno stališče, katera se mu vidi pravilna. Škoda je tudi, da poleg številke in leta ni navedena tudi zbirka odločb ali strokovni list, kjer je sodba objavljena. Kontrola je tako jako otežena, kar je tem neprijetnejše, ker gre za sodbe na temelju »starih« zakonov in bi bilo često prav koristno uveriti se, ali citat res ustreza dejanskemu stanu primera — večkrat je to precej dvomljivo. Dobro, dasi malo nenavadno je, da so poedini odstavki v občnem delu in komentarju neprekinjeno šteti z zaporednimi številkami, citacija je s tem zelo olajšana.

Stvarno je komentar prav dober, veliki večini pisateljevih trditev treba povsem pritrčiti; posebno naj omenim izvajanja v št. 19, 55, 217, 410, 416, 417, 426, 427, 442, 455, 533/1, 535, 545 odst. 2, 680, 694, 700, 742, 861, 1002, 1013, 1015, 1099, 1154, 1165, 1197, 1204—1210, 1219—1234 (zlasti 1230), 1272. Škoda le, da se je pisatelj, ki ima mnogo dobrega čuta za pravilno mnenje, v nekaterih spornih vprašanjih zadovoljil s tem, da je enostavno navel nasprotna mnenja.

Motilo bo, da pisatelj poleg nekaterih nemških in madjarskih avtorjev navaja samo Stražnickega, Čimića in Vrbanića. Domača literatura o našem novem meničnem zakonu bi morala biti izčrpno citirana, v sistemih bi se morala povsod navesti stran!

V vseh poedinostih se pač ne skladam s pisateljem. Naj navedem najvažnejše primere, v katerih se mi pisateljeve trditve zdijo krive ali vsaj dvomljive (številke pomenijo odstavke v knjigi).

št. 26. Pogrešna je trditev, da more podpis akceptanca za čast biti na lastni menici; pravilno, dasi ne povsem jasno, v št. 233 lit b. — št. 35. Obveznica ni vedno samo dokazna listina; ne bi podpisal tudi mnenja, da je pri menici »papir« glavna stvar, menična terjatev odosno zaveza pa akcesorna. Zato tudi izvajanj v št. 36 in 37 ne bi vseskozi odobril, n. pr. št. 36 t. 5, št. 37 t. 2 in 3. — št. 42, 43, 44. Trditev, da indosatar po indosamentu postane »samostalan, od obima indosantovog prava nezavisnim (sic) vlasnikom menice«, da z lastninsko pravico pridobi v menici vteleseno menično terjatev »u onoj sadržini, kao što je u menici izraženo,« je pisatelj sam ovrigel, ko v št. 134 pravilno uči, da »zakoniti imalac menice je većinoma ujedno i sopstvenik menice, ali ne mora biti. Zakoniti imalac menice, i ako nije sopstvenik, može vršiti prava verovnika meničnog t. j. sva prava, koja iztiču iz menice«; pravilno tudi v št. 494—500. Vendar pa se »lastnina« zopet nepotrebno in celo krivo uporablja za tolmačenje učinkov prokurnega, navideznega in zastavnega indosamenta (št. 566, 558, 561). — št. 43 lit. d. Ni res, da bi indosament nadomestoval denuntiatio debitoris cessi, češ »kod cesije dužni mora biti o cesiji obavešten«. Predvsem za veljavnost cesije denuntiatio ni bistvena, pri menici pa dolžnikov o indosamentu ni treba obveščati predvsem zato, ker gre za iskalni dolg, čigar plačilo se more redno zahtevati le z menico v roki. — št. 50. Krivo je, da je blanko-indosament le oni, ki vsebuje samo indosantov podpis; bistveno je za slepi indosament, da ne označuje indosatarja, bolje v št. 476. — št. 57—62.

Premalo je pojasnjena razlika med nepoštenostjo v smislu § 16 odst. 2, lokavstvom po § 16 odst. 1 i zlomiselnostjo ali veliko nemarnostjo po § 15 odst. 1 m. z., bolje v komentarju pri § 16. — Št. 95 sl., 326 sl., 366, 383. Plačilni kraj in kraj izdaje se ne bi smela navajati kot sestavini temeljne menice, ki ni treba, da so na vsak način na menici; samo to ni potrebno, da bi bila posebej, naravnost, označena kot taka, krajevni določili sami se morata dati posneti iz same menice. — Št. 107, 536/3, 540/8. Niti besedilo zakona niti praktična potreba ne podpirata trditve, da bi se smela mesta, ki so namenjena za določitev dospetka, kraja izdaje in plačilnega kraja, pa so ostala prazna, izpolniti le, če se za menico upotrebi uradna golica, vse to je, ako je menica stilizovana po razporeditvi uradne golice, mogoče tudi takrat, kadar se ni upotrebila uradna golica. — Št. 151, 320 (51), 598, 723, 797, 798. Ne bo prav, da protest nikdar ne bi bil potreben za očuvanje meničnih pravic zoper glavnega meničnega zavezanca: po § 59 odst. 2 m. z. bi bil prost zaveze akceptant, če se menica, ki je on ni plačal, ne predloži osebi, ki jo je sprejela njemu v čast, in se ne napravi protest, ako je ne plača. — Št. 168. Ni pravilno, da je niz indosamentov neprekinjen, kadar je prvi indosament podpisal remitent, vsak sledeči pa indosatar iz prejšnjega indosamenta; za (formalno) legitimacijo zadostuje podpis z imenom remitenta itd.; pravilno v št. 175. — Št. 185. Ni prav, da se regresnemu zavezancu plačilo ne sme potrditi na menici, on tega le ne more zahtevati; pravilno v št. 779. — Št. 294, 298. Netočno je, da sta Jugoslavija (in Poljska) haaški menični regleman sprejeli na osnovi mednarodne obveze kot podpisnici haaške konvencije, ta konvencija je iz l. 1912. Taka zaveza jima ni bila naložena niti po mirovnih pogodbah. Pač pa je res, da so vse ali vsaj večina držav, iz katerih ozemlja sta nastali Jugoslavija in Poljska, bile podpisnice haaške konvencije. — Št. 405, 414, 418, 542/1, 2. Dasi so izvajanja o domicilu in domicilijatu vobče prav dobra, se vendar ne more reči, da je razlika med §§ 4 in 26, odst. 1 m. z., v tem da prvi govori o domicilu v tem smislu, da naj se plačilo išče pri kom drugem nego pri trasatu, drugi pa v tem smislu, da je menica plačljiva v drugem kraju nego v trasantovem prebivališču; v resnici obsega § 4 oba primera, § 26 pa daje določbo za drugi primer. — Kar se tiče naknadnega domiciliranja po imetniku menice, po mojem mnenju ni dovoljeno, če za ta del ni sporazuma ali prometne šege; to kaže baš § 16, odst. 2. — Št. 538/2. Izraz »da je menica naknadno izpolnjena protivno učinjenom sporazumu« ne zadene samo po vsebini nepravilne izpolnitve, nego tudi izpolnitev po drugi osebi kakor oni, ki naj bi po sporazumu blanko-menico naknadno izpolnila. Res je le, da je sporazum glede vsebine pogosta, glede osebe izpolnitve pa prav redka stvar. — Št. 573. Tu bi bilo kazalo citirati št. 700 in 717. — SP I (str. 227). (Madjarska) sodba, da ima akceptant, ki je menico plačal, menično tožbo zoper soakceptanta, kolikor se temu ne protivi občepravno razmerje med obema, je, tako splošno, prav gotovo kriva; kontrolirati je nisem mogel. — Št. 607. Sam podpis na hrbtu menice ne bo vedno pomenil indosamenta, lahko ne bi pomenil sploh nič (meničnopravnega). — Št. 609. Bojim se, da ne bo vedno tako lahko, kakor meni pisatelj, ustanoviti, ali sam podpis na licu menice pomeni aval ali trasantov podpis. Kriterij, da trasantov podpis mora biti pod besedilom menice, odreče, če sta oba podpisa (na desno) pod besedilom, razlika je pa znatna,

sotrasant ima menične pravice samo zoper akceptanta, avalist tudi zoper trasanta. — Št. 659 lit. c. Akceptant ni v zamudi šele od vročitve menične tožbe, nego že od brezuspešne (pravilne) prezentacije radi plačila; ne vem, kako more pisatelj nasprotno trditi s pozivom na sodbe, ki jih navaja pri § 41 mz. — Št. 748. Gotovo se protest lahko oprusti tudi brez zaznamka na menici, ampak potem oprostitev ne velja napram onim, ki jim trasant ne dokaže, da jim je bila znana. — Št. 764. Primer, ki ga daje pisatelj za izračunavanje regresne vsote pred dospelkom, ako so v povpoglednici določene obresti od menične vsote, in njegova polemika s Stražnickim sta kriva. Pisatelj trdi, da nima smisla obresti (iz menice) naprej računati od akceptiranja do dospelka in potem odbijati jih za čas od trenutka regresa do dospelka, češ, da se doseže isti rezultat, če se računijo samo od dne akceptiranja do dne regresa; na pr. menična vsota 100.000 Din s 6% obrestmi naj se plača 4 mesece po akceptiranju; po računu Stražniskega da bi dobili

$$100.000 + \frac{100.000 \times 6 \times 4}{100 \times 12} - \frac{100.000 \times 6 \times 3}{100 \times 12} = 102.000 - 1500 = 100.500;$$

to pa dobimo tudi, če računimo

$$100.000 + \frac{100.000 \times 6 \times 1}{100 \times 12} = 100.500.$$

Ta račun ni pravilen, po Stražnickem je formula

$$100.000 + \frac{100.000 \times 6 \times 4}{100 \times 12} - \frac{102.000 \times 6 \times 3}{100 \times 12} = 100.470.$$

Pri tem pa je pisatelj še prezrl, da obrestna mera v menici ni da bi morala biti enaka eskontni meri (§ 47 mz); razlike so potem lahko mnogo večje, n. pr. v menici 12%, eskontna mera 5%; po Stražnickem — čigar mnenje je edino osnovano v zakonu —

$$100.000 + \frac{100.000 \times 12 \times 4}{100 + 12} - \frac{104.000 \times 5 \times 3}{100 \times 12} = 102.700$$

po Pavloviću pa 101.000; ali v menici 4%, eskontna mera 6%, po Stražnickem

$$100.000 + \frac{100.000 \times 4 \times 4}{100 \times 12} - \frac{101.333.33 \times 6 \times 3}{100 \times 12} = 99.813.33,$$

po Pavloviću 100.333.333. (Na obresti do dne akcepta se nisem oziral.) — Št. 828, 829. Po mojem mnenju plačnik za čast originarno dobi menične pravice; naš zakon je, po haaškem reglemanu, res nekoliko nejasen, ženevski regleman (1930 l.) je nejasnost odpravil v smislu mojega mnenja. — Št. 854. Ne bo res, da hranitelj ne sme v akcept poslanega duplikata vrniti pošiljalcu; on je pošiljalčev mandatar in se mora ravnati po njegovih navodilih, dokler se ne oglasi imetnik cirkulacijskega duplikata. Ta ima, če ne dobi v akcept poslanega duplikata, nadaljnjo pot predpisano v § 65, odst. 2, mz., nima pa nikakršnega zahtevka zoper hranitelja. — Št. 918. Pisatelj dvomi, da bi se o več soglasnih menicah smel napraviti en sam protest, seveda ako sta protestant in protestat v vseh isti osebi; ako pa se to prizna, meni, da tak protest vendar ne bi bil mogoč, če je protestat v eni menici trasat, v drugi domicilijat; to je seveda res, ampak ti dve menici nista soglasni! — Št. 946. Tolmačenje besed »list po list« v § 76, odst. 2 mz. v tem smislu, da treba za prepis

vsakega protesta v protestni register vzeti nov list, da se torej prepis ne sme začeti n. pr. sredi strani, če je druga polovica prazna, niti ne na drugi strani lista, čigar prva je popisana, se mi vidi preozko. Zakon hoče pač le reči, da naj v registru ne bo nepotrebnih praznin; nekaj praznega prostora pa bo treba puščati že za vpisavanje zaznamkov po § 7 uredbe o protestnih registrih. — Št. 964. Pisatelj meša priposestvanje z zastaranjem in govori celo o »meničnopravni doselosti«. — Št. 1041. Ni potrebno, da bi zastavodajalec v pisni izjavi po § 86 odst. 1 mz. izrekel, da si sme zastavni upnik zadostiti brez tožbe; to dovoljenje daje zakon, samo za dajanje zastavne pravice je poleg predaje potrebna pismena izjava. — Št. 1074. Ni res, da akceptant ne more zahtevati amortizacije menice; § 90, odst. 2 mz. daje pravico zahtevati amortizacijo menice vsakomur, ki bi na osnovi prešle menice bil upravičen uveljaviti kako pravico, in akceptantu je morda prešla plačana pa nepobotana menica. — Št. 1083. Da se izreče amortizacija, ni treba novega predloga po izteku ediktalnega roka. Zakon ga ne zahteva, praktične potrebe tudi ni: kdor je sprožil amortizacijsko postopanje, baš hoče (končno) amortizacijo. — Št. 1187. Po mojem mnenju ex fide bona ne more biti sporno, da morata protestant in protestni organ upoštevati resnično poslovalnico (stanovanje) protestata, če jima je znana in vesta, da je naslov v menici naveden nepravilno. — Št. 1189. Dvomljivo je, ali sama činjenica, da se protestat ni protivil prezentaciji v nepravilnem času, pomeni njegov pristanek; vsekako bo previdnejše, v protestu pozitivno ugotoviti pristanek.

Te pripombe naj ne zmanjšujejo knjigi vrednosti, le dopolnjujejo naj jo. Vsled svoje vsebine, gladkega in lahko razumljivega jezika zasluži, da po nji pridno segajo tudi slovenski pravniki. **M. Škerlj.**

Dr. Čulinović F.: O slobodi volje. Štamparija Vujičin Lazar, Veliki Bečkerek. (Brez letnice.) Št. 143. Cena?

Pisatelj je starešina sreskega sodišča v Velikem Bečkereku, pa ga srečamo prvič kot borca na poprišču kazenskopравnih problemov. Naznanjeno njegovo delo se loti temata, ki sega globoko v pravno filozofijo. Smer mu je jasna. Na dveh mestih jo je pregnantno izrazil. Na koncu prvega dela (str. 37) pravi: »Mislim, da me neče pobiti budućnost, ustvrdim li da će determinizam posvema suzbiti i poslednje tragove indeterminističkog shvatanja i da će se mnogi od naših potomaka u čudu pitati, čemu je trebalo tolike borbe, da se objasni ovako jasna istina.« Na kraju tretjega (zadnjega) poglavja pa je prišel do zaključka: »Determinizam vodi do toliko željenog carstva božjega na zemlji, jer će po njemu doći do prave moralnosti bez krivnje i bez kazne, po njemu će doći do čistog altruizma, a to je najviša i najčišća društvenost« (str. 143). Vse te teze skuša pisatelj podkrepiti v lepih besedah z logičnimi in psihološkimi izvajanji, pa tudi z mnogimi historičnimi reminiscencami. Knjiga se lepo čita, ali strokovnjaku pravniku ni prinesla novih odkritij, niti novih argumentacij. O konstrukciji kazenskega prava na deterministični osnovi čitamo pri Čulinoviću (str. 128): »Mesto zločinca — socialno opasan individuum, mesto krivnje svest o protipravnosti, mesto kazne socialnozaštitna mera«. Če pravi pisatelj o našem kazenskem zakoniku z dne 27. januarja 1929, da ima le neke indeterministične spomine kot v § 73, da pa ga je šteti v vrsto determinističnih pozitivnih prav, potem prezre kardinalno njegovo zasnov: Naš kazenski zakonik je premostil brezдно pravnofilozofskih sporov na ta način, da je uvedel poleg kazni

— očuvalne odredbe (»mere bezbednosti«) in da imajo poslednje pač nalogo vršiti funkcije zaščitnih mer, ali — v glavnem ostane vendar vračunljivost in kazenskoppravna odgovornost podlaga — kazni. Sicer pa smo nazora, da tudi Čulinovičeva »svest o protipravnosti« ne bi mogla imeti mesta v deterministični zasnovi kazenskega prava; saj je tudi njena pojava nujna v smislu determinizma. Za praktično kaznovanje država zares ne potrebuje niti indeterministične niti deterministične idejne zasnove, ampak samo možnost spoznanja in na njej temelječo zavest storilca, da ravna proti normam kazenskega zakona. Niti fikcije te možnosti ne pripušča; če je zavest podana, pride kazen, če ni podana, ker ni vračunljivosti, pride, kjer treba (povsod ni potrebe), — odredba očuvalnega sredstva.

Dasi se torej z načelnim glediščem o potrebnosti determinizma ne strinjamo, ipak priznamo, da je njegovo delo z velikim trudom napisano štivo kot nalašč za uvod v pravno filozofijo, ob katerem se more kritični duh čitalca razbistriti in dokopati do lastnega mnenja — o svobodi volje. Samo glede mnogobrojnih citatov si utegne kritični čitatelj poželeti točnejše označbe vira in ne samo splošnih trditvev o trditvah drugih pisateljev, ker se sicer citati ne dajo najti. Upamo, da se bomo z razboritim pisateljem še večkrat srečali na polju kazenskoppravnih problemov.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Rudolf Pollak: Rechtsfälle aus dem Wechsel- und Scheckrecht. Moric Perles. Dunaj in Lipsko. 1928. 62 strani. Cena?

Knjižica je 2. oddelek 2. zvezka zbirke, o kateri sem poročal v Sl. Pravniku 1928, str. 182, (gl. tudi Sl. Pravnik 1930, str. 48). Kar je tam rečeno, velja tudi za to knjižico, edino to bi se morda dodalo, da je od 124 primerov — med njimi le 10 čekovnoppravnih — znatno več lahkkih nego v drugih zvezkih, pač posledica formalnosti meničnega prava. V mnogih primerih je rešitev soodvisna od predpisov občnega državljankega, trgovinskega, procesnega, izvršilnega, stečajnega, poravnalnega prava. Tako spajanje je na polju meničnega prava jako smotreno, saj v življenju ni drugače, vendar je nekaj primerov takih, da prav za prav ostane prav malo meničnega prava (n. pr. št. 38, 52, 61, 81). Pri znatnem delu primerov bi rešitev po naših novih zakonih o menici in čeku bila lažja ali drugačna nego po avstrijskem pravu ali bi se vsaj drugače utemeljevala (n. pr. št. 4, 9, 23, 26, 30, 48, 55, 56, 60, 62, 70, 83, 87, 102, 106, 109, 113, 115, 116, 123, 124); na to bo moral misliti, kdor bo pri nas uporabljal zbirko. Stvar okusa je, ali kaže v meničnoppravnih primerih za udeležene osebe uporabljati tudi imena kakor Marullus, Lentulus, Labienus, Cajus, Fabius.

M. Škerlj.

Dr. Abraham Hans Fritz: Vom Rechte, das mit uns geboren. Das Ziel (Der Weg) Der Meister. Berlin 1929, Verlag von Otto Liebmann. M. 5.50. Str. 136.

Knjiga je bila spisana o priliki petdesetletnice, odkar se je pričela praksa državnega sodišča v Nemčiji (1. oktobra 1879), in naj ima svrha, da pripravlja pot pravni bodočnosti. Izhaja iz pač pravilnega opazovanja, da se baš sodobna inteligencija v svoji globoki notranjosti odvrča od našega pozitivnega prava in še bolj od našega praktičnega pravosodja. Izobličil se je nov pravni ideal: Pravo naj bi bilo podvignjeno od duha najjačje stvarnosti, od izenačenja med zahtevami celokupnosti in vsakega individua; ono naj se prikazuje kot zapoved vsestranskega med-

sebojnega spoštovanja, a kot prokletstvo vsake »unfairness«. Spoznanje tega ideala vodi do razpotja med moderno mislečim človekom in med profesionalnim pravnikom. Že Goethe je to občutil, ko je rekel: »Es erben sich Gesetz und Rechte, wie eine ew'ge Krankheit fort... Weh dir, dass du ein Enkel bist! Vom Rechte, das mit uns geboren ist, von dem ist leider nie die Frage«. Tu da je dana klasična formulacija pravega prava. A b r a h a m, berlinski odvetnik, že znan pravniški pisatelj, misli, da je resno uvaževati očitek, da delajo državne zakone starci, mesto »mladine«. Nedostaje eksperimenta »mladine«, premalo je med pravniki »produktivnih tvorcev«, merodavni so največ politični vidiki. In vendar revolucionarni prevrati ne smejo služiti za izvor tvorbi prava za bodočnost, oni morajo ostati historično-izjemni pojavi. Pisatelj ve, da je ustvaritev fundamentov za novo pravo še daleko, pot do tja pa mu je zapisana v Nietzschejevi tezi: »Kar najmanj države, kolikor mogoče malo državnega prisilnega prava«. Bodočnost naj prinaša čimveč, veliko več nego doslej — avtonomnega prava; razvoj prava naj pride v roke tistih nosilcev oblasti, ki že doslej posredno vplivajo nanj (zlasti kolektivnih korporacij). Naše moderno življenje ipak zahteva čvrstih pravnih norm; ako teh ne bi bilo, padla bi vsa teža spoznanja prava na rame sodnika, a s tem bi nastala pravna nesigurnost. To so glavne misli A b r a h a m o v e, ki jih je v naslovu označil s »ciljem«.

Ne moremo prikazati vsega, kar pisatelj izvaja prehajajoč v kritiko stvarnega prava, ki bodi »pot« k novemu pravu. Samo nekoliko primerov naj zadošča. Denarne kazni, custodia honesta morajo ostati. Smrtno kazen popolnoma odpraviti, ne pojde. Problem zaprečevanja porodov se ne dá rešiti s kazenskimi normami. Intimnih konfliktov duševnega in gonskega življenja mi pravniki ne bomo rešili s pravnim nasiljem. Mnogo pravnih nastaja v Nemčiji radi tega, ker je dovoljeno izpremembe pogodb, ki so listinski potrjene, — dokazovati s pričami, česar druge države ne dovoljujejo. Ne gre, da bi se individualne pravice v privatnem pravu tirale do skrajnosti. Prav je, da je stavljeno na nemškem pravniškem kongresu za leto 1930. vprašanje, ali ne bi bilo umestno, da se zahteva samo listinski dokaz za obstoj pravnega posla. (Kongres je radi državnih volitev preložen z istim programom na leto 1931. Op. poroč.) Za spore o mezdah treba tarifnih pogodb; kdor zahteva zaščito svoje koristi, mora poprej izpolniti svoje dolžnosti po svojem lastnem pravnem mišljenju.

Naslednje poglavje je naslovljeno »O nas juristih«: Blasfemija je, da se pripisuje 25 do 30 letnemu človeku, ki še nikdar ni izvrševal samostojnega poklica, sposobnost za sojenje. Mlad jurist ostani svoboden, položaj odvisnega uradnika ga samo moti pri spoznavanju revolucionarnega prava in življenja. Skušnjave, da zastopnik stranke vodi pravdo z nelojalnimi sredstvi in da se identificira s strankinimi interesi, čeprav se to z etičnega ali socialnega stališča ne dá opravičiti, so hujše, čim večja je konkurenca, zlasti od strani mlajših odvetnikov. Zato je utesnitev števila forenzično delujočih odvetnikov brezpogojna zahteva pravega pravosodja. Ta zahteva pa vodi, če se noče zapreti dostop do odvetništva, do dvodelbe odvetništva. Višja vrsta bodi odvisna od položbe posebnega višjega izpita, a samo njej bodi odkazano mnogo širše polje delavnosti. Pred pravdo naj pride do obligatoričnih poskusov sprave, koje naj obavljajo odvetniki nižje vrste. Iz najizkušenejših odvetnikov

vsake vrste naj se imenujejo dosmrtno nastavljeni sodniki. Idealni tipus jurista bodočnosti bodi tipus nemškega gentlemana; torej niti tu ne suženjskega posnemanja Angležev. Juristično šolanje pa se ne sme zanemarjati.

Glede teh idej je pisatelj v nadaljnjem poglavju zasnovo poseben načrt s podrobnimi paragrafi. Ta nudi oglašeno besedilo, kako se naj pravde sprečavajo (avtonomno pravo, listinski dokazi), kdo naj postane odvetnik, kdo sodnik, kakšen bodi tok pravosodja, kako naj sodelujejo odvetniki v civilnem procesu, kako pri juristični upravi. Pisatelj daje k mnogim svojim paragrafov obširen komentar. Največ se drži pri tem znanega »Schiffers Entwurf«, upošteva pa tudi še druge moderne predloge.

V zadnjem poglavju je podal Abraham sintezo pomena, ki naj ga ima Friderik Nietzsche za pravni razvoj v sedanosti. On mu je »Meister«. Kakor smo sledili radi Abrahamovim izvajanjem v prvem oddelku, tako malo nam je všeč premevanje Nietzschejevih naukov, ki pač fascinirajo po blesteči dikciji in drzni umstveni spekulaciji, a po naši misli za praktični razvoj prava, (ne pa pravnih idej vobče), ne morejo imeti realnega pomena. Nietzsche ni bil objektivna natura, ampak skozinskoz subjektivno usmerjen filozof, ki je mnogokrat sam s seboj prišel v navzkrižje. Da je mera pri poklanjanju Nietzschejevemu duhu polna, citira Abraham na zadnjih 26 straneh iztrgane stavke iz posameznih njegovih del. Res ne vemo, zakaj je bilo to potrebno. Inteligentni juristi so filozofa več ali manj studirali in zavzeli napram njemu svoje stališče. Če stoji kot zadnji aforizem v knjigi to-le: »Also sprach Zarathustra. Von grossen Ereignissen: Nicht um die Erfinder von neuem Lärme: um die Erfinder von neuen Werten dreht sich die Welt. Unhörbar dreht sie sich«, onda se po pravici vprašamo: Ali ni ta banalna resnica adresirana na vse misleče ljudi, zakaj bi se tikala specialno juristov in prava, ki ga še ni? Ali naj šteje dokaj megleno pravo bodočnosti po predlogih Abrahama za »novo vrednoto«? Dvomimo, da bi knjiga s takim zaključkom pomenjala resnično proslavo polstoletnega delovanja državnega sodišča v Nemčiji.

Dr. Metod Dolenc.

Zbornik znanstvenih razprav. VII. letnik. Samozaložba profesorskega zbora juridične fakultete v Ljubljani, Ljubljana 1930. Str. 185. Cena 48 Din.

Vsebinsko prinaša VII. letnik zbornika dvoje razprav narodnogospodarske (oz. statistične) vsebine, dvoje razprav iz pravne zgodovine, po eno iz cerkvenega, civilnega in kazenskega prava. V razpravi »Racionalizacija gospodarstva« nas seznanja dr. Bilimovič o aktualnem problemu, po katerem je razprava naslovljena, in popisuje podrobno, v čem obstoji racionalizacija posameznih podjetij ter prehaja nato k orisu medgospodarske racionalizacije, ki naj odstranja nevarnost nadprodukcije, ki jo poveča racionalizacija posameznih podjetij. Sintezo zanimive razprave tvori piščevo prepričanje, da je sodobna racionalizacija socialna, ker v splošnem znižuje blagovne cene, dviga mezdo, krajša delovnik in tudi prej zmanjšuje brezposelnost, kakor jo povečava. Žal ta zadnji odstavek ni glede na današnjo krizo obširneje razpreden. — O razpravi dr. Dolenca »Pravni institut «Klausel des allgemeinen Landschadenbundes« v slovenskih deže-

lah« prinese Slov. Pravnik posebno poročilo. — Druga pravnozgodovinska razprava je dr. Koroščeva »Sistematika prve hetitske pravne zbirke (K Bo VI 3)«. Pisec ne podaja le razčlenitve te pravne zbirke po vsebini, marveč skuša zbirko samo tudi osvetliti glede na njen pomen v primeri z drugimi pravnimi zbirkami orientalskih narodov, dalje glede na njeno bistvo, pri čemer izraža za verjetnejše, da imamo opraviti z zakonom, in glede na čas, kdaj je zbirka nastala. — Pod naslovom »Katoliška cerkev in njeno pravo v povojni dobi« razpravlja dr. Kušej o uvedbi novega cerkvenega zakonika v življenje in o razvoju cerkvenega prava v najnovejši dobi. To je v glavnem konkordatno pravo, zato mu posveča pisec največjo pažnjo ter podaja glavne točke po vojni sklenjenih konkordatov, da pokaže smerice, v katerih naj bi se zaključil za obe stranki zadovoljiv konkordat med našo državo in sv. stolico. Pri tem opozarja posebno na ureditve zasebnih patronatov in z njimi zvezanih patronatnih bremen. S tem se je pisec dotaknil aktualnega vprašanja, ki mu je posvetil v zadnjem času že večkrat svojo pažnjo¹⁾ in ki se mora urediti pravično samo v smislu njegovih izvajanj. — Dr. Lapajne je podvrzel kritiki zopet eno še nerazčiščeno vprašanje iz civilnega prava prispevajoč s tem obenem tudi k načrtu novega o. d. z. V njegovi razpravi »Spori o osnovnih pojmih prava zastaranja« je značilna težnja, zagrabiti in rešiti ves problem z enega enotnega stališča. To mu je pri institutu zastaranja poškodba pravice, pri čemer zelo srečno razširja ta pojem tudi na upravičenca samega, na samopoškodbo. Iz tega in iz nadaljnjega dejstva, da so predmet zastaranja zahtevki in ne poškodovane pravice same, se podajajo zanimivi zaključki, ki so praktično kaj uporabljivi. — Težnje moderne kazenske pravne politike in zakonodaje za psihološko poglobitev kazenskega prava in upoštevanje osebnosti storilca, njegovih nagibov, mišljenja in značaja ob udejstvovanju kazenske represije ter odnosi med modernimi zahtevami in našim novim k. z. so predmet globoke razprave dr. Maklecova »Osebnost zločinca v modernem kazenskem pravu s posebnim ozirom na kazenski zakonik kraljevine Jugoslavije.« Pomembna je kritika te materije v našem k. z., obenem dragocen prinos k razlagi o različnih vrstah kršitev kazenskega zakona, prav posebno pa določb o odmerjanju kazni po §§ 70—76. — O poslovanju »Delniških družb dravske banovine v desetletju 1919—1928« poroča dr. Ogris. Troje glavnih ovir je, ki poleg drugih po piščevem mnenju

¹⁾ Naj opozorimo na tem mestu na njegovo razpravo »Die öffentlichen Patronate im Kaiserlichen Österreich und ihre Schicksale in seinen Nachfolgestaaten«. Izšla je v »Zeitschrift der Savigny — Stiftung für Rechtsgeschichte«. L. Band. Kan. Abt. XIX. 1930 str. 171—214. V tej razpravi podaja pisec razvoj in vsebino deželnoknežnih patronatov in patronatov verskega zaklada v stari Avstriji in opisuje prizadevanja okoli ureditve teh patronatov, izhajajoč iz načela, da patronatna bremena ne ugasnejo, če tudi se patronatne pravice ne izvršujejo. Prehaja na to na kratko k privatnim patronatom, ki bi jih bilo rešiti podobno kakor javne ter poudarja ob sklepu, da je moči izvesti odvezo patronatnih bremen samo s konkordatom kot državnim zakonom.

zadržujejo uspešno poslovanje naših delniških družb: nedostajanje lastnega kapitala, nedostanje domačega podjetniškega sloja, prevelika občutljivost odjema nasproti konjunktornim in slučajnim okolnostim. Iz tega izhaja tudi malenkostni razmah teh družb. — Zbornik zaključeta črtici, napisani s toplo pieteto v spomin umrlima honor. profesorjema dr. Šavniku in dr. Vodopivcu.

Naj bi ta kratki prikaz, ki opozarja v par besedah le na vsebino, zbudil med pravniki za najnovejši Zbornik zanimanje, ki ga knjiga povsem zasluži.

Dr. R. Sajovic.

Annuario di diritto comparato e di studi legislativi. Volumi IV e V. Roma, 1930. Edizione dell' Istituto di studi legislativi. Str. XXVI + 1034 + 1015 + 850. Cena L. 330 za Italijo, L. 490 za druge dežele.

Leta 1925. je bil ustanovljen v Rimu Zavod za zakonodajne študije (Istituto di studi legislativi) in kaže že naslov sam, da je cilj zavoda, pospeševati tako zakonodajne študije kakor tudi zakonodajna dela. Svoj smoter naj doseže zavod zlasti s tem, da pospešuje študije primerjalnega prava, tudi zgodovine, statistike in gospodarstva, uporabljenih na pravo, kolikor vplivajo na pripravo zakonodajnih reform, da študira zakonodajne reforme in zakone, domače in tuje glede na njih praktično uporabo, da iniciativno organizira ankete in popularizira spoznanje zakonov v deželi. Te naloge naj zavod skuša izpolniti zlasti s tem, da navezuje znanstvene stike s tujimi sorodnimi zavodi, da organizira periodične in izredne skupščine, podpira pravniške kongrese, pripravlja in organizira njih delo, spaja in dopolnjuje njih znanstvene izsledke, ustanovi lastno knjigarno, s pomočjo katere publicira lastna dela, skrbi za izdajo domačih zakonov in prevode tujih, publicira juridične preglede in sistematične razprave, ki prikazujejo stanje veljavnega prava v neki dobi.

To poslednjo nalogo, prikazovanje nastajajočega in novega prava skuša izpolniti rimski zavod s tem, da izdaja vsako leto obširno publikacijo pod gori naznanjenim naslovom. Prvi letnik je izšel leta 1928 v enem zvezku, drugi leta 1929 v dveh zvezkih, tretji leta 1930 v treh ogromnih zvezkih, ki štejejo skupaj poleg uvoda (XXVI strani) z vsemi registri in pregledi 2899 strani velike četverke. Uredil je vse tri letnike glavni tajnik Zavoda za zakonodajne študije, univ. profesor neapeljske univerze, Salvatore Galgano.

Da samo nekoliko naznačimo ogromno delo, ki ga je izvršil prof. Galgano z redakcijo Letnikov primerjalnega prava in zakonodajnih študij, prinašamo v naslednjem kratek pregled o vsebini zadnjega Letnika 1930. Galgano je v tem Letniku znatno razširil krog svojih sodelavcev, posrečilo se mu jih je pridobiti iz velikega števila civiliziranih držav. Ti poročajo o sodobnem znanstvu, zakonodaji in sodstvu svojih dežel. Sicer še ni povsem dosežena idealna popolnost glede pravkar omenjenih predmetov in se lahko pokaže na marsikatero vrzeli dela. Nemalo je krivo temu dejstvo, da ni tako lahko dobiti povsod sodelavcev za vsa potrebna temata. Vendar so pomanjkljivosti vsako leto manjše, na kar kaže že stopnjema razširjevani obseg teh letnikov, ki oklepajo vsako leto večje število dežel in poročila o njih od več strani. Pa tudi zapaženi nedostatki spričo drugih vrlin ogromnemu delu, ki kaže povsod sledove enotne redakcije, ne morejo vzeti velikega pomena in veljave, ki ga ima za primerjalno pravo.

Prvi zvezek Letnika 1930 prinaša kot uvod urednikov obširni predgovor, besedilo statuta Zavoda za zakonodajne študije in seznam članov zavoda. Nato pride šest samostojnih razprav. Prvi so predmet izpremembe nemškega obč. drž. zakonika iz l. 1900, kakor so nastale do leta 1925. (Pisca Rabel in Wahl.) Druga razprava se tiče izprememb glede poljskih civilnopravnih institutov (krakovski univ. prof. Kumaniecki). Sledi razprava o virih grškega prava (Anastasiadis in Logothetis), zatem pa tri razprave iz latviškega prava: o ustavi, občnem državljskem in trgovinskem pravu. Nato je uvrščen najtehtnejši del tega zvezka, 16 razprav, ki so jim predmet razni problemi iz načrta enotnega zakonika o obligacijah za Italijo in Francijo. Prispevali so poleg italijanskih francoski, angleški, ruski, nemški, avstrijski in španski znanstveniki, kar kaže tako na globoki juridični kakor tudi na veliki gospodarski pomen tega načrta. — Za temi razpravami je kritično ocenjenih dvanajst samostojnih pravnških del. V posebno zadoščenje nam mora biti, da je med drugimi tujimi važnimi deli obširno ocenjeno tudi eno delo iz naše države, namreč razprava ljubljanskega univ. prof. dr. Kreka »Organizacija sodišč po najnovejšem zakonskem načrtu«, ki je izhajala v letih 1923 in 1924 v Slovenskem Pravniku (recenzent dr. G. Brunelli). Vrednost te razprave kaže dovolj dejstvo, da je bila sprejeta ocena o njej poleg drugih, kakor n. pr. Goldschmidtovega »Zivilprozessrecht«, da omenjamo samo to slovito knjigo. — Četrty oddelek prvega zvezka prinaša na 255 straneh pregled o pravnških bibliografijah 17 držav, (med temi na 16 straneh pregled za Jugoslavijo od podpisanega poročevalca). Ti pregledi še niso popolni, ker zlasti ne obsegajo ustavnega, upravnega in kazenskega prava. Vendar je upati, da bo ta nedostatek odpravljen v prihodnjih letih. Kot dodatek prinaša ta zvezek razpravo moskovskega prof. Danilova o sovjetskem delovnem pravu in prof. Landisa (Harward University) o zakonodaji Zedinjenih držav severnoameriških.

Drugi zvezek, ki po obsegu ne zaostaja prav nič za prvim, prinaša pregled o zakonodajah 22 držav, med temi 20 evropskih. Od izvenevropskih sta zastopani Japonska in Zedinjene države severnoameriške. Jugoslovanski pregled (70 str.) se tiče razdobja 1925—1928, drugi pregledi obravnavajo različno število let.

Tretji zvezek je posvečen judikaturi. Prinaša pregled vrhovnosodnih odločb, ki utegnejo zanimati juriste tudi izven mej države, v kateri so bile izrečene. Teh pregledov je osem, zastopane so Italija, Avstrija, Belgija, Francija, Angleška, Švica, Nemčija in Madjarska. Večinoma so odločbe iz let 1927 in 1928; vse so komentirane po poročevalcih. Želeti je, da bi bile kaj kmalu obdelane tudi jugoslovanske, internacionalno važne odločbe.

Vsakemu zvezku so priključena izčrpna stvarna in imenska kazala, ki omogočajo hitro informacijo o vsebini kakor tudi o posameznih piscih.

To kratko poročilo kaže dovolj zgovorno, kako bogata je vsebina Letnika. Gotovo je med največjimi poskusi, informirati o pravnem žitju kolikor možno veliko dežel z eno samo v sebi sklenjeno publikacijo. Priča pa tudi o ogromnem delu, ki ga je izvršil urednik prof. Galgano, da je združil toliko sodelavcev pri enem samem delu in prispevke zaokrožil v organično celoto.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Eisner Bertold: ženevska konferencija za izjednačenje Meničnog prava. Beograd 1931. Posebni odtisak iz Arhiva za pravne i društvene nauke. Str. 74.

Zbirka zakonov. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani:

XLV. snopič: Zakon o zemljiških knjigah, Zakon o notranji ureditvi, osnavljanju in popravljanju zemljiških knjig. 1930. Str. 112. Cena vez. 48.

XLVI. snopič: Zakon o občnem upravnem postopanju. 1931. Str. 73. Cena vez. 46.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca januarja 1931.

Dr. Anton Brumen †. Dne 28. novembra 1930 se je poslovil od nas za vedno eden naših najstarejših članov, zvest prijatelj društva »Pravnika« od njega ustanovitve, odvetnik dr. Anton Brumen. Javnosti je bilo njegovo ime znano, saj je bil kot mlad sodnik vnet borec za pravice slovenskega jezika pri spodnještajerskih sodiščih. Majhen pogled v takratne razmere nam nudi njegov članek »Et meminisse juvat« v slavnostni številki »Slovenskega pravnika« l. 1929. Že prej pa je v letih 1888, 1892 in 1898 priobčil nekaj razprav v našem glasilu. Vsled svojega delovanja je prišel v konflikt s svojimi predstojniki, dal zato slovo sodniškemu stanu in se posvetil odvetniškemu poklicu. Po daljšem bolehanju je umrl kot odvetnik v Ptuju.

Dr. Nikola Ogorelica †. Dne 30. decembra lanskega leta je nenadoma preminul dr. Nikola Ogorelica, podpredsednik stola sedmorice odd. A in podpredsednik državnega sodišča za zaščito države. Rojen l. 1864. v Bodegraju (srez novogradiški) je nastopil l. 1888. kot pravni pripravnik službo pri sodišču v Mitrovici, postal 1890 namestnik državnega tožilca v Mitrovici, služboval kot tak na več mestih in prestopil l. 1900 k zemaljski vladi, pravosodnemu oddelku. Pozneje je postal nadzornik kazenskih zavodov, bil l. 1919 nekaj časa poverjenik za pravosodje pri zagrebški vladi, kmalu zatem postal nadzornik kazenskih zavodov v naši državi in l. 1922 podpredsednik stola sedmorice.

Poleg službovanja dr. Ogorelice je omeniti dvoje panog njegovega delovanja. Prvo je njegovo literarno udejstvovanje. Pojavil se je l. 1892 v zagrebškem Mjesečniku, pozneje pa tudi v beograjskih pravnih časopisih. Glavno njegovo delo pa je znamenito »Kazneno procesualno pravo«, izšlo l. 1899, učbenik in priročnik kazenskega postopanja. V tej knjigi je Ogorelica razložil na široki zasnovi in temeljiti znanstveni podlagi sistem kazenskega procesa, ki se more postaviti ob stran tudi najboljšim tujim delom te vrste.

Bolj kakor po teh literarnih delih je znan Ogorelica pri nas po svojem kodifikacijskem delu. Že pred prevratom je sodeloval pri mnogih kazenskopravnih zakonih hrvatskoslovenskih, po prevratu pa je bil član kazenskopravnega odseka Stalnega zakonodajnega sveta. Sodeloval je pri projektu kazenskega zakona, zlasti pa kazenskega postopnika, zakona o izvrševanju kazni na svobodi in zakona o glavnem tožilstvu. Za vsa ta dela sta ga usposabljali teoretska temeljitost in praktična vsestranost.